

Pradžia>Teisės aktai ir Teismo praktika>ES teisė

ES teisė

Europos Sąjunga (ES) turi savo teisės sistemą ir teisę: pagrindinės taisyklės ir principai išdėstyti steigiamosiose sutartyse; ES gali priimti teisės aktus, kurių valstybės narės privalo laikytis ir kuriuos jos privalo taikyti.

ES teisė teisiškai privaloma ir viešai skelbiama visomis **ES oficialiomis kalbomis**. Interneto svetainėje **EUR-Lex** pateikiamas visas ES teisės dokumentų tekstas visomis minėtomis kalbomis, čia galima ieškoti konkretaus teisės akto.

ES teisės šaltiniai

Du pagrindiniai ES teisės šaltiniai – **pirminė teisė** ir **antrinė teisė**.

Pirminę teisę sudaro sutartys, nustatančios Europos Sąjungos teisės sistemą. Antrinė teisė – tai šiomis sutartimis grindžiami teisės dokumentai, pavyzdžiui, reglamentai, direktyvos, sprendimai ir susitarimai. Be to, yra ES teisės bendrieji principai, Europos Teisingumo Teismo sukurta **teismų praktika** ir **tarptautinė teisė**.

Išskirtinis ES teisės bruožas tas, kad ją galima tiesiogiai taikyti ES valstybių narių teismuose („tiesioginis taikymas“), o ES valstybių narių įstatymai gali būti netaikomi, kai prieštarauja ES teisei (pastarosios „viršenybė“).

Pirminė ES teisė (Sutartys)

Pirminė teisė gali būti vertinama kaip svarbiausias Europos Sąjungoje teisės šaltinis. Ji – Europos teisės sistemos viršūnėje, ją sudaro šios pagrindinės **sutartys**:

„steigiamosios“ sutartys: **Europos Sąjungos sutartis**, **Sutartis dėl ES veikimo** ir **Europos Atominės energijos bendrijos steigimo sutartis**, sutarčių protokolai ir priedai, valstybių narių stojimo į Europos Sąjungą sutartys ir kitos sutartys.

Visomis šiomis sutartimis kartu nustatoma, kaip paskirstomi įgaliojimai tarp Sąjungos ir valstybių narių, apibrėžiama sprendimų priėmimo procedūra, ES institucijų įgaliojimai ir jų veiklos apimtis kiekvienoje politikos srityje.

Paskutinį kartą ES teisė keista **Lisabonos sutartimi**, kuri įsigaliojo 2009 m. gruodį (į pirmiau minėtas sutartis įeina Lisabonos sutartimi padaryti pakeitimai).

Antrinė ES teisė (teisės aktai, susitarimai ir t. t.)

Antrinę teisę sudaro vadinamieji vienašaliai aktai ir susitarimai.

Vienašaliai aktai – tai daugiausiai dokumentai, išvardyti **Sutarties dėl ES veikimo** 288 straipsnyje: reglamentai, direktyvos, sprendimai, nuomonės ir rekomendacijos. Be to, esti ir specialiųjų aktų, paremtų pirmiau minėtomis sutartimis. Pavyzdžiui, baudžiamųjų bylų srityje tebetaikomi „pamatiniai sprendimai“ (jie priimti prieš Lisabonos sutarties įsigaliojimą, kai teismų ir policijos bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose turėjo specialų statusą. Daugiau informacijos rasite paspaudę šią nuorodą: **Santraukos. Baudžiamosios teisės klausimai iki 2009 m. lapkričio**). Per teisėkūros procedūrą priimti teisiškai privalomi aktai (pavyzdžiui, reglamentai, direktyvos ir pamatiniai sprendimai) vadinami teisės aktais arba „teise“.

Susitarimai – tai tarptautiniai susitarimai arba konvencijos, pasirašyti Bendrijos arba Europos Sąjungos ir ES nepriklausančios valstybės arba organizacijos, valstybių narių susitarimai ir įvairių ES institucijų sudaryti tarpinstituciniai susitarimai.

Teisės aktų santraukos ir papildoma informacija

Be **EUR-Lex**, kurioje skelbiamas visas ES teisės dokumentų tekstas, interneto svetainėje „**ES teisės aktų santraukos**“ glaustai ir suprantamai apžvelgiami pagrindiniai ES teisės aspektai. Čia rasite apie 3 tūkst. ES teisės aktų santraukų, pateikiamų atmintinėse, kurios paskirstytos pagal **ES veiklą** atitinkančias temines sritis. Temos įvairios – nuo žemės ūkio iki transporto, jos išsamiai nušviečia apie aktualius ES teisės aktus. Vis dėlto čia neskelbiami laikinos svarbos sprendimai, pavyzdžiui, dėl dotacijų.

Be to, **EUR-Lex** duomenų bazėje skelbiami ES institucijų per sprendimų priėmimo procedūrą pateikti teisės aktų projektai, o **Europe Direct** šią informaciją papildo lengvai suprantamomis kartais ganėtinai didelės apimties ir techninio pobūdžio ES teisės aktų santraukomis (čia taip pat atsakoma į piliečių klausimus apie ES).

Paskutinis naujinimas: 18/01/2019

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.